

Jan Hamáček
1. místopředseda vlády
a ministr vnitra

Praha 21. května 2020
Č. j.: MV-69987-5/MST-2020
Počet listů: 6

Vážený pane poslanče,

reaguji na Vaši písemnou interpelaci ve věci: „Vlivu Ruské federace na území České republiky“ (ev. č. 1131).

1) Považujete postup Ruské federace v souladu s mezinárodním právem, zejména se zásadou, že každý stát má primárně vykonávat jurisdikci na svém území, a nikoliv na území cizím?

Obecně v zásadě platí, že pravomoc státu se omezuje na jeho území. Toto omezení se v souladu se zásadou svrchované rovnosti projevuje i v trestním právu zejména tím, že orgány jednoho státu činné v trestním řízení nemohou vykonávat své pravomoci na území států jiných. Pokud však jde o samotnou působnost pravidel trestního práva hmotného, státy často postupují jinak a také řada mezinárodních smluv je zavazuje k podstatně širšímu vymezení jurisdikce nad konkrétními trestnými činy. Již samotná územní jurisdikce může být z praktických důvodů chápána značně extenzivně (například podle českého trestního zákoníku postačí, pokud se na území našeho státu měl i jen z části projevit následek, nebo na něm došlo byť jen z části k jednání pachatele). V případě soudní pravomoci nad trestnými činy však zdaleka není výjimkou stanovení působnosti podle jiných hledisek, než je území. Typicky jde nejen o rozšíření pravomoci i na lodí a letadla registrované v daném státě, ale zejména na občany daného státu (český trestní

zákoník se např. vztahuje na veškeré jednání českých občanů mimo území státu, ale i na takové trestné jednání proti nim, které je současně trestné podle práva územního státu, nebo pokud se na místo spáchání činu žádné cizí právo nevztahuje).

Samotné přijetí normy postihující jednání směřující proti zájmům státu, ke kterému došlo mimo jeho území a které bylo spácháno jinými osobami, než občany tohoto státu, není v rozporu s mezinárodním právem. Trestní jurisdikce je v takových případech založena na tzv. zásadě ochrany, která umožňuje státu vztáhnout jurisdikci též na cizí státní příslušníky ohledně činů spáchaných v zahraničí, a to tehdy, jestliže takovéto činy směřují proti životním zájmům státu samotného (jeho bezpečnosti) nebo jeho orgánům. Zásada ochrany je všeobecně uznávána. Uplatňuje se ostatně i v českém trestním zákonodárství – pro některé trestné činy směřující proti důležitým zájmům České republiky, nebo trestné činy, na jejichž stíhání a postih má zájem mezinárodní společenství, se česká trestní jurisdikce uplatňuje v zásadě vůči všem, bez ohledu na jejich státní příslušnost nebo území, kde došlo ke spáchání činu. Mezinárodní právo však jasně nereguluje rozsah zásady ochrany, resp. to, jaké činy mohou být do jejího rámce zahrnuty.

V případě Vámi zmiňované novely trestního zákona Ruské federace, jenž má postihovat zničení nebo poškození symbolů vojenské slávy cizími státními příslušníky za hranicemi Ruské federace, je rozsah využití zásady ochrany více než sporný.

České orgány činné v trestním řízení vždy musí posuzovat konkrétní případ. Jestliže v budoucnu dospějí v konkrétním případě k závěru, že žádost o mezinárodní spolupráci ohledně činů postihovaných zmíněnou právní úpravou není v souladu s českým právním řádem, nebudou moci žádostem, příp. rozsudkům vycházejícím z této úpravy, vyhovět či přiznat jim v České republice účinky (s ohledem na zákaz vydávání českých občanů do zahraničí, na výlučně politický charakter dotčeného trestného činu, s ohledem na lidskoprávní závazky České republiky atd.). To by platilo *mutatis mutandis* i o případných žádostech Ruské federace adresovaných třetím státům, neboť zásady a principy zejména mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních jsou do určité míry harmonizovány.

Z dosavadního postupu Ruské federace lze usuzovat, že cílem jejích kroků je vyvolat obavu u představitelů státní správy a samosprávy cizích států, a tím ovlivnit jejich rozhodování ve věcech, které spadají do vnitřních záležitostí státu. Tyto kroky by proto bylo možno – v jejich celkovém kontextu a s ohledem na případnou reálnou aplikaci dotčených ruských trestněprávních předpisů vůči českým politikům – vnímat

jako rozporné s mezinárodněprávní právní zásadou nevměšování do vnitřních záležitostí státu, která je výslovně uvedena v čl. 1 Smlouvy o přátelských vztazích a spolupráci mezi Českou republikou a Ruskou federací z 26. srpna 1993 a vychází ze základních ustanovení Charty Organizace spojených národů.

V případě trestního stíhání pražských komunálních politiků orgány Ruské federace by se ruské orgány musely vypořádat mj. se souladem takového stíhání s mezinárodněprávními závazky Ruské federace v oblasti lidských práv, včetně zákazu retroaktivity, podle něhož trestnost činu musí být stanovena dříve, než byl spáchán (k případné retroaktivitě viz níže). Jak Česká republika, tak Ruská federace jsou smluvní stranou Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, která umožňuje dotčeným osobám domáhat se ochrany - po vyčerpání vnitrostátních prostředků ochrany – i před Evropským soudem pro lidská práva.

2) Hrozí občanům České republiky, kteří se jakkoli podíleli na přesunu sochy maršála Koněva, nebezpečí při cestách do Ruské federace?

Riziko, že by dotčené osoby byly stíhány, pokud by vstoupily na území Ruské federace, nelze vyloučit. Stejně tak nelze vyloučit riziko útoků různých extremistických nebo aktivistických skupin. Obavy občanů z konkrétních rizik před cestou do jakéhokoli státu je namístě konzultovat s Ministerstvem zahraničních věcí.

3) Vzhledem k tomu, že se zákon netýká pouze České republiky, zvažujete iniciovat kroky na úrovni Evropské unie, například doporučení necestovat do Ruské federace pro všechny občany členských států EU?

Případné další kroky budou učiněny v závislosti na výsledcích konzultací podle Smlouvy o přátelských vztazích a spolupráci mezi Českou republikou a Ruskou federací v úzké součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí. V současné chvíli se o opatřeních typu doporučení pro všechny občany členských států Evropské unie necestovat do Ruské federace neuvažuje.

4) Jak bude Vaše ministerstvo postupovat proti tomu, aby Ruská federace nezneužívala tzv. „červený oběžník Interpolu“ („red notice“), tedy žádost o pátrání po osobě za účelem zatčení a vydání k trestnímu stíhání i výkonu trestu odnětí svobody proti občanům České republiky na základě výše popsaného zákona?

Mezinárodní organizace kriminální policie Interpol se řídí ve své činnosti svým základním dokumentem - Statutem. Podle článku 3 tohoto Statutu je přísně zakázáno podnikat jakékoliv intervence či aktivity politického, vojenského, náboženského anebo rasového charakteru. Apolitičnost Interpolu je jedním ze základních pravidel jeho činnosti.

Červený oběžník Interpolu nemá povahu závazného mezinárodního zatýkacího rozkazu, nýbrž jen kvalifikované informace o hledané osobě. Každá země reaguje na červený oběžník podle svých vnitrostátních předpisů. Přesto je podle Pravidel Interpolu pro zpracování dat (dále jen „Pravidla“) vydávání červeného oběžníku jasně upraveno. Podle článku 83 Pravidel má dojít k vydání červeného oběžníku zásadně jen v případě, kdy jde o běžnou trestnou činnost, která je definována v článku 1 Pravidel jako „jakékoli trestné činy, s výjimkou těch, které spadají pod článek 3 Statutu Interpolu a na které se vztahují zvláštní pravidla stanovená Všeobecným shromážděním Interpolu. Dále musí být pro vyhlášení červeného oběžníku splněna následující kumulativní kritéria:

1. musí se jednat o závažný trestný čin,
2. trestné činy uvedené v červeném oběžníku nesmí v různých státech vyvolávat kontroverzní otázky ve vztahu k pravidlům chování či kulturním normám,
3. trestné činy rovněž nesmí pocházet z porušení práva, předpisů administrativní povahy anebo být odvozeny ze soukromých sporů, pokud se nejedná o trestnou činnost zaměřenou na usnadnění závažného trestného činu či spojenou s organizovaným zločinem.

Splnění všech kritérií pro vyhlášení mezinárodního pátrání se Statutem a dalšími předpisy Interpolu je systematicky kontrolován Generálním sekretariátem Interpolu.

Vzhledem ke shora uvedenému lze považovat za velmi nepravděpodobné, že by v případě odstranění sochy maršála Koněva mohlo dojít k vložení jakékoliv osoby do databáze Interpolu na základě požadavku Ruské federace – jednak pro zjevnou politickou souvislost, jednak s ohledem na samotný charakter trestného činu, který je v tomto jednání Ruskou federací spatřován.

Nicméně pokud by se tak stalo, ředitelství pro mezinárodní policejní spolupráci Policejního prezidia České republiky by obratem u Generálního sekretariátu Interpolu iniciovalo neprodlené odstranění příslušného záznamu z databáze s ohledem na porušení výše uvedených pravidel Interpolu. V této souvislosti je možno poukázat na konkrétní podobný příklad, kdy Ázerbájdžán vydal v roce 2017 mezinárodní

zatýkáací rozkaz na tři poslance Evropského parlamentu, včetně českého občana, a požádal Interpol o mezinárodní pátrání po těchto osobách. Interpol po přezkoumání případu toto odmítl, k čemuž samozřejmě obdržel i podklady od příslušného útvaru Policejního prezidia České republiky.)

Dále je však třeba uvést, že možnosti států, pokud jde o způsoby informování o osobách, které hledají, nejsou omezeny na cirkulaci červených oběžníků Interpolu. Tyto informace mohou předávat také přímo jiným zemím. Jednotlivé státy pak mohou podle svých předpisů na svém území zadržet konkrétní osobu za účelem vydání bez ohledu na to, zda informaci o tom, že jiný stát o vydání osoby požádá, obdržely prostřednictvím Interpolu, nebo jiným způsobem, například v rámci bilaterálních vztahů s dožadujícím státem. Možnosti preventivně předjímat takové situace a předcházet jim jsou proto velmi omezené.

Pro doplnění informací uvádím, že dle dostupných zdrojů byla diskutovaná novela ruského trestního zákona přijata ruskou Dumou 31. března 2020, schválena Sovětem Federace 2. dubna 2020, 7. dubna 2020 podepsána prezidentem a nabyla účinnosti publikací téhož dne, tj. 7. dubna 2020. S ohledem na obecnou zásadu trestního práva, že trestní zákon nelze uplatnit zpětně, by se tedy teoreticky jednání politiků Prahy 6 (rozhodnutí městské části Prahy 6 o odstranění sochy bylo přijato na podzim 2019; k samotnému sejmutí sochy z podstavce a k jejímu odvezení do depozitáře došlo 3. dubna 2020) nemělo dle této novely trestního zákona stíhat. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že dle tiskového prohlášení Vyšetřovacího výboru Ruské federace bylo zahájeno trestní řízení v souvislosti s odstraněním sochy maršála Koněva dle § 354.1 odst. 3 trestního zákona Ruské federace, tj. nikoliv dle výše uvedené novelizace, která nabyla účinnosti dne 7. dubna 2020. § 354.1 odst. 3 trestního zákona Ruské federace má skutkovou podstatu ještě širší než novelizační norma, ovšem hrozící sankce je nižší. Z toho vyplývá, že pokud by čeští občané byli případně stíhaní za výše uvedený trestný čin dle § 354.1 odst. 3 trestního zákona Ruské federace, jak je uvedeno v tiskové zprávě Vyšetřovacího výboru Ruské federace, nemohla by Ruská federace na ně vydat mezinárodní zatýkáací rozkaz podle Evropské úmluvy o vydávání, která je právním základem pro extradici mezi Ruskem a evropskými (a mnoha dalšími) státy s ohledem na nedostatečnou trestní sazbu, kromě případu, kdy by byl uložen trest nápravných prací nad 4 měsíce a tento trest následně přeměněn na trest odnětí svobody (přeměna se provádí 1 ku 1 – tj. jeden den nevykonaných nápravných prací za jeden den odnětí svobody). I pak by ale tento

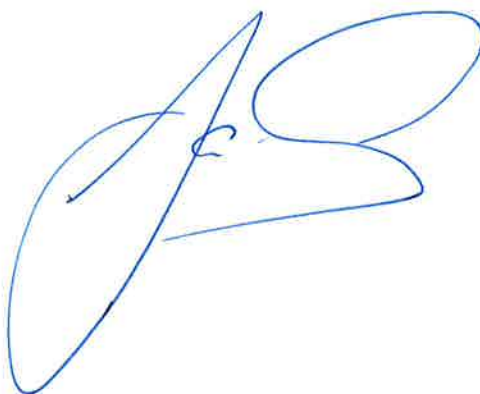
mezinárodní zatýkací rozkaz ve většině států narazil na nesplnění podmínky oboustranné trestnosti.

Dále Evropská úmluva o vydávání vylučuje uplatnění extradice v případě politických trestných činů nebo činů s nimi souvisejících (což ovšem závisí na posouzení konkrétního státu). Platí, že Česká republika nevydává podle této úmluvy vlastní občany (předání vlastních občanů je možné pouze v rámci aplikace evropského zatýkacího rozkazu a jen v rámci států Evropské unie). Judikatura Evropského soudního dvora dále směřuje k tomu, aby občané Evropské unie byli chráněni ve všech členských státech jako ve státě vlastním.

5) Dle informací v médiích se na území České republiky pohybuje osoba, která představuje ohrožení minimálně pro jednoho z aktérů kauzy Koněv. Jak se daná osoba ocitla na území České republiky? Je stále na území České republiky? Proč byla vpuštěna na území České republiky? Bylo to řešeno se zástupci Ruské federace? Byla tato osoba vyhoštěna nebo zadržena? Používala tato osoba diplomatického krytí, výhod dle Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích či jiných obdobných výhod?

Vážený pane poslanče, všechny relevantní informace Vám byly poskytnuty na jednání výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky dne 6. května 2020.

S pozdravem

Vážený pan
Jan LIPA VSKÝ
poslanec Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky
Praha